

Francúzska revolúcia a Európa. Napoleon

Napoleon Bonaparte

Francúzska revolúcia ovplyvnila politiku, kultúru a spoločnosť v celoeurópskom meradle. **Myšlienky revolúcie** sa mohli šíriť aj do ostatných krajín **vd'aka rozšíreniu osvietenecých myšlienok**.

Revolúcia zaznamenala **silný ohlas** vo všetkých krajinách Európy, **najmä medzi vzdelancami**, ktorí sa snažili podľa jej vzoru odstrániť ..... systém. **Británia** bola v čase revolúcie **vypelou** ..... **monarchiou**, ale aj napriek tomu sa snažila podľa vzoru ..... revolúcie ..... zlepšiť ..... . Rovnako aj slabnúce Poľsko videlo v ideách revolúcie možnosť na posilnenie svojej moci. Samotní Poliáci hľadali podporu pre svoje zámery v samotnom revolučnom Francúzsku. Revolučné myšlienky sa stali základom aj pre odboj v rakúskom Nizozemsku¹, ktoré patrilo

habsburskej monarchii, v ktorej sa odohrávali **centralizačné reformy** ..... . Obyvatelia tohto územia sa snažili vymaniť spod vplyvu Rakúska.

Napoleon Bonaparte a jeho vláda

V roku 1794 sa skončila jakobínska diktatúra a Konvent odovzdal **moc 5-člennému direktóriu**. Direktórium si nevedelo poradiť s novou situáciou. Vydávanie nových peňazí spôsobilo infláciu, ktorá vyvolávala nepokoje.

Direktórium si na pomoc proti povstalcovi prizvalo gen. Napoleona Bonaparta, ktorý v roku ..... potlačil v Paríži povstanie ..... . Po tomto úspechu sa stal najvyšším francúzskym veliteľom. V roku 1796 začal vojnu v severnom Taliansku proti Rakúsku, ktorú vyhral. Čoraz viac **zastával záujmy veľkoberžozázie**.

Najväčším nepriateľom Francúzska **je** aj naďalej ..... . Výpravou do .....² sa snažil obrániť francúzske obchodné záujmy a zároveň podlomiť koloniálnu moc Británie. S Egypta sa chcel dostať do ..... . V tom istom čase utrpelo Francúzsko porážku aj v Nemecku a Taliansku, čo vyvolalo vo vláde rozpory. Tieto rozpory využil **Napoleon**, ktorý **sa vrátil s Egypta** pod zámienkou ochrany republiky **a uskutočnil** .....³ .

Napoleon ako cisár

¹ Dnešné Belgicko

² Výprava do Egypta bola neúspešná. Napoleonovi sa však podarilo dovieť do Európy tzv. Rosettskú dosku, pomocou ktorej boli rozlúštené egyptské hieroglyfy.

³ Prevrat na zvrhnutie rojalistov sa uskutočnil 18. brumaire (9. novembra 1799).

Admirál Horatius Nelson

V roku ..... sa vyhlásil za ..... s neobmedzenou mocou a nastolil ..... .
Nástupom Napoleona k moci sa situácia vo Francúzsku ..... . Došlo k hospodárskemu rastu a zachovávali sa všetky výdobytky revolúcie. Nepriaznivou stránkou tejto stabilizácie bola skutočnosť, že **system sa opieral o** ..... . **Napoleon** si natoľko upevnil moc, že sa **nechal v roku** ..... **vyhlásiť za** .....⁴ .

Počas svojej vlády sa snažil udržiavať dobré vzťahy s cirkvou, preto uzavrel v roku 1801 konkordát s Piom VII., čím si zabezpečil podporu cirkvi. **V roku** ..... **vydal Napoleon zbierku zákonov**, ..., v ktorej právne kodifikoval aj niektoré výdobytky revolúcie – rovnosť pred zákonom, občianske slobody, sloboda vierovyznania, neodcudziteľnosť súkromného majetku a pod.

V roku 1805 bola Británia opäť vtiahnutá do bojov s Francúzskom. Napoleon sa snažil odlákať britskú flotilu od priplavu Lamanche aby získal náskok na spojenie sa so španielskym loďstvom a aby sa mohol vylodiť v Británii. 21. októbra **1805 sa uskutočnila námorná bitka pri myse** ....., v ktorej **britská flotila vedená admirálom** .....⁵ **rozdrvila spojenú francúzsko-španielske loďstvo**.

Napoleona porážka pri Trafalgare netrápila, pretože sa pripravoval na obranu pred **útokom** spojenej **rakúskej a ruskej armády** do Francúzska. **K stretu** troch armád **došlo** 5. decembra ..... **v bitke pri** ..... neďaleko Brna. Táto **bitka je známa** aj **ako** .....

..... – Napoleon Bonaparte, Alexander I. a František I. **Bitka sa skončila víťazstvom Napoleona**⁶. Po bitke bola v ..... **uzavretá mierová dohoda**, podľa ktorej musela aliancia platiť reparácie, Rakúsko stratilo niektoré územia a Rímskonemecká ríša zanikla a jej územia sa rozdelili medzi Francúzsko a Prusko. Po tomto víťazstve sa podarilo Napoleonovi dobyť do roku 1810 takmer celú Európu.

Smrť admirála Nelsona

⁴ Za cisára sa vyhlásil 18. mája 1804 a korunovácia pápežom sa konala 2. decembra 1804.

⁵ Admirál Nelson riadil boj zo svojej lode Victory, na ktorej bol aj smrteľne postrelený, ale tesne pred smrťou sa ešte dozvedel o víťazstve svojho loďstva. Na počesť tejto výhry bolo v Londýne vybudované Trafalgarské námestie so sochou admirála Nelsona. Levy, ktoré sa nachádzajú pri stĺpoch pomníka sú vraj odliate z ukoristených španielskych diel.

⁶ Francúzsku armádu tvorilo v bitke 65 – 75 tisíc mužov, koaličnú armádu 75 – 85 tisíc vojakov. Napoleon stratil cca 1300 mužov, okolo 7000 bolo ranených a zhruba 600 zajatých. Aliancia mala 15000 mŕtvych alebo ranených a 12000 zajatých vojakov. V bitke prišli zároveň o 180 diel a 50 bojových zástav. Napoleon stále považoval víťazstvo v tejto bitke za svoj najväčší vojenský úspech.

Po vojenskom neúspechu v boji s Britániou sa ju Napoleon rozhodol zničiť ..... . Napoleon vyhlásil v Berlíne v roku 1806 ..... , ktorej podstatou bol .....⁷ .

Problémom bolo, že kontrola tejto blokády bola veľmi náročná; to sa prejavilo aj pri Španielsku, ktoré blokádu nedodržiavalo a tak ho Napoleon napadol (1808). Armádu síce porazil ale obyvateľstvo začalo viesť proti Francúzsku partizánsku vojnu, ktorá prinútila Napoleona alokovať na Pyrenejskom polostrove vojenské jednotky.

Výprava do Ruska

Napoleon sleduje priebeh bitky pri Borodine

Blokádu prestali dodržiavať ďalšie krajiny, medzi nimi aj Rusko. V júni ..... vtrhla francúzska armáda podporovaná (donútenými) jednotkami Pruska a Rakúska do Ruska. Na obranu proti 600-tisícovej Napoleonovej armáde vypukla v Rusku vlastenecká vojna, ktorej hlavným veliteľom sa stal ..... . Najvýznamnejšia bitka sa odohrala pri ..... . Bitka sa skočila nerozhodne a Kutuzov začal ustupovať smerom k

..... . Po príchode do Moskvy je našiel Napoleon vyľudnenú a zapálenú, tak sa vydal na ústup po rovnakej trase, ktorou prišiel. Napoleon síce ponúkol cárovi mier ale ten na výzvu nereagoval. Napoleon bol počas celého ústupu napádaný ruskou armádou a tak sa do Francúzska vrátilo asi len 40 tisíc vojakov.

Pád cisárstva

Po návrate z ruského ťaženia začal Napoleon budovať novú armádu, s ktorou zaznamenal aj niekoľko víťazstiev ale jeho moc bola už na ústupe. V roku ..... sa v ..... uskutočnila tzv. „bitka národov“, v ktorej proti Francúzsku bojovali spojené armády Ruska, Pruska, Rakúska a Švédska. Po porážke v bitke sa Napoleon musel vzdať trónu⁸ a bol vypovedaný na ostrov ..... . Vo Francúzsku došlo k reštaurácii Bourbonovcov a novým panovníkom sa stal Ľudovít XVIII.. Opätovné obnovenie kráľovstva vyvolalo medzi Francúzmi nevôľu, ktorú Napoleon využil na svoj návrat. Napoleon sa zas ujal moci – tzv. ...., ktoré však bolo

Kutuzov sleduje priebeh bojov pri Borodine

⁷ Kontinentálna blokáda bola vyhlásená 21. novembra 1806 a mala sa stať základom kontinentálneho systému, ktorý by upravoval hospodárstvo Európy tak, že by nebolo závislé na Anglicku, ale orientovalo by sa na Francúzsko. Systém mal otvoriť Európu francúzskym výrobkom.

⁸ Napoleon sa vzdal trónu (6. apríla) v prospech svojho syna a nakoniec sa ho vzdal (11. apríla) bezpodmienečne.

porazené anglicko-pruskou armádou v bitke pri ....., ktorá sa odohrala ..... . Po tejto definitívnej porážke bol **Napoleon vyhodený na ostrov** ....., kde aj v roku 1821 zomrel.

Kancelár Clement Metternich

Viedenský kongres

Napoleonské vojny úplne zmenili tvár dovtedajšej Európy. Po vojnách sa začalo s **hľadaním stratenej rovnováhy síl**. Víťazi sa dohodli na ..... starých štátov a hraníc, pričom sa mala táto **obnova opierať o** ..... . V marci 1814 sa dohodli štáty protinapoleonskej koalície - ....., ... a ..... na presadzovaní **historického práva** v celej Európe⁹.

Podľa záverov kongresu muselo ..... zaplatiť vojnové reparácie a vydať vojnové loďstvo víťazom. Jeho hranice mali byť obnovené podľa stavu spred roku 1790. **Anglicko** sa stalo **najväčšou** .....

mocnosťou a získalo francúzske a holandské osady.¹⁰ ..... získalo Fínsko, Besarábiu a z **Varšavského veľkovojevodstva** bolo **zriadené** ....., s ktorým bolo spojené úniou.¹¹

Rakúsko si privlastnilo Lombardiu a Benátky s okolím. Najsilnejší z nemeckých štátov, ..., získalo časť Saska, Poznaň, Vestfálsko a Porýnie. **Svätá ríša rímska zanikla a na jej území bol zriadený** ....., ktorý tvorilo 35 štátov a 4 slobodné mestá. Pre spoločné záležitosti bol vo Frankfurte nad Mohanom zriadený ríšsky snem. .... ostalo aj naďalej rozdrobené. Jeho severnú časť, okrem Piemontu, ovládlo Rakúsko, stred pápež a juh Neapolské kráľovstvo.

Napoleonovo 100-dňové cisárstvo aj s jeho vernými vojakmi

Cár Alexander I. pozoruje porazeného Napoleona ako liliputána

Veľmoci sa dohodli na ochrane výsledkov aj mocou. **Na návrh Alexandra I.** bola v roku 1815 **schválená** zmluva, tzv. .... Aliancia bola koncipovaná značne neurčito a vyhlasovala vôľu panovníkov riadiť sa v medzinárodných záležitostiach a vzťahoch kresťanskými zásadami. Vzťahy v Európe sa mali opierať o 1) princíp ....., 2) princíp ..... a 3) princíp ..... . Jej **hlavnými oporami**

⁹ Kongres ignoroval záujmy národov, ktoré víťazstvo vybojovali. Jednania boli vedené mocenskými záujmami víťazných mocností

¹⁰ Najvýznamnejšími ziskami boli Malta, Kapsko a Cejlón.

¹¹ V histórii sa ujalo pre toto Poľské kráľovstvo aj pomenovanie Kongresové Poľsko alebo zjednodušene Kongresovka.

bol **Alexander I.** a rakúsky kancelár ..... . Okrem Británie, pápeža a tureckého sultána ho prijali všetky európske krajiny. Kongres sa mal schádzať pravidelne, no uskutočnili sa len 4 stretnutia v rokoch 1818 – 1820.

Otázky na opakovanie:

1. Kto prevzal moc po páde jakobínskej diktatúry? .....
2. Ako získal svoju moc Napoleon? .....
3. Čo bolo hlavnou príčinou francúzskeho ťaženia do Egypta? .....
4. Opíšte situáciu vo Francúzsku po nástupe Napoleona na post konzula. ....
5. Uveďte rok korunovácie Napoleona za cisára. ....
6. Ako sa volal zákonník vydaný Napoleonom? Uveďte rok jeho vydania. ....
7. Kde bolo porazené spojené španielsko-francúzske loďstvo Angličanmi? .....
8. Ktorí panovníci sa zúčastnili bitky troch cisárov? Uveďte aj rok a miesto konania bitky.
1 ..... 2 ..... 3 ..... 4 ..... 5 .....
9. V ktorom roku bola vyhlásená Kontinentálna blokáda? Uveďte jej podstatu. ....
10. Stručne popíšte Napoleonovo ťaženie do Ruska. ....
11. Ako sa skončilo 100-dňové cisárstvo? .....
12. Ako mala byť nastolená rovnováha v Európe po napoleonských vojnách? .....
13. Uveďte podstatu zmluvy Svätej aliancie. ....
14. Kto vytvoril nové zásady medzinárodnej politiky, ktoré sa uplatňovali po Viedenskom kongrese? .....
15. Aké tri základné princípy medzinárodných vzťahov boli vytvorené na Viedenskom kongrese? 1 ..... 2 .....
3 .....
16. Vytvorte časovú os Napoleonových vojenských ťažení.